

# STICHTING MENNO VAN COEHOORN

OPGERICHTT 15 APRIL 1992 BESCHERMHEER Z.K.H. PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN  
SECRETARIAAT: MARIAPLAATS 51, 3511 LM UTRECHT, TEL. 030 2312230, FAX 030 - 2312030

Commissie Evenementen en Excursies

Van harte welkom bij onze

## CORRESPONDENTENDAG / NAJAARSEXCURSIE

Op zaterdag 7 resp. 14 oktober 2006

in het

Noordelijke deel van de Stelling van Amsterdam



Geschutskoepel Fort bij Spijkerboor:

Steunverlening door de genietroepen van de Koninklijke Landmacht in 1998.

Verwijderen van betonnen voet van de tuidraden van de ASCON zendmast uit de Koude Oorlogsperiode

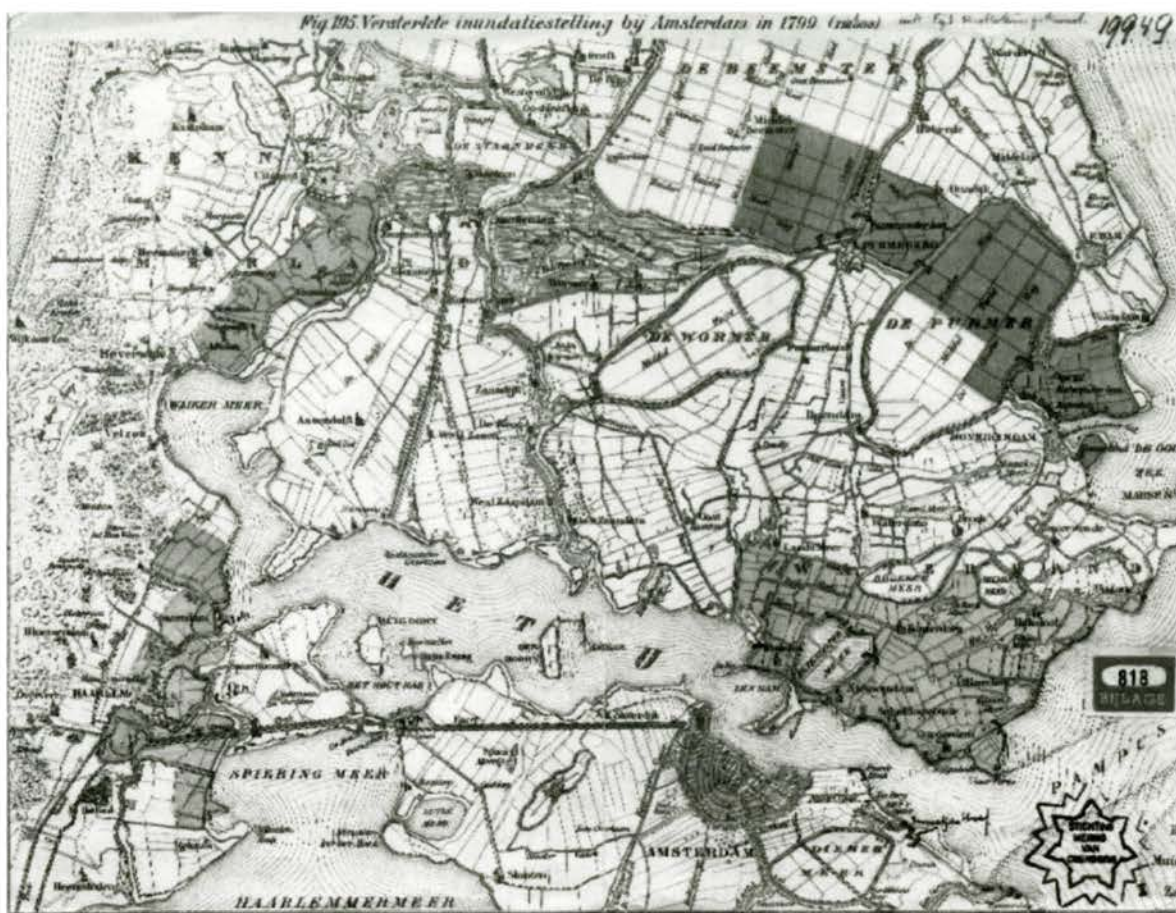
Foto: Peter Schat



Noordelijk deel van de Stelling van Amsterdam, gearceerd zijn de inundatievelden in de sectoren Zaanendam en IJpendam.

Bron: Atlas van historische vestingwerken deel IIIb: de provincie Noordholland





Kaart anno 1795 in donkergrijs gekleurd zijn de inundatievelden zichtbaar als voorloper van de later gebouwde Stelling van Amsterdam.

Collectie: Stichting Menno van Coehoorn

Reeds in 1507 of 1508 werd t.b.v. de verdediging van Amsterdam een werk aangelegd, ver voor de stadsomwalling, en wel een schans bij de IJpenslotersluis, tegen de Geldersen. De Diemerdijk of Zeeburg loopt daar tussen het IJ en het nieuwe diep, en vormt een nauw acces. Twee aanvallen van Karel van Gelder mislukten. Ook Sonoy legde daar in 1572 een schans aan, om de aanvoer naar Amsterdam, dat toen nog aan Spaanse zijde stond, te belemmeren. Deze schans viel spoedig in handen van de stedelingen. In 1649 bouwde Amsterdam bij de samenkomst van Diemerdijk en St. Antoniesdijk een stenen redoute van drie verdiepingen, Zeeburg geheten. In 1650 toen Prins Willem II bij gelegenheid van een hooglopend geschil Amsterdam bedreigde, nam de Vroedschap maatregelen tot het in staat van verdediging brengen van de wallen. Voorts werd het land tussen Amstelveen en Ouderkerk geïndeerd, en werd begonnen met het graven van een coupure in de Diemerdijk. In 1672/1673 deed de stadsregering grote gebieden onder water zetten, zodat een inundatieveld werd verkregen, dat aansloot op de Hollandse Waterlinie en anderzijds reikte tot aan de Haarlemmermeer. Toen de Pruisen in 1787 waren doorgedrongen tot achter de Hollandse Waterlinie, werd Amsterdam het laatste steunpunt der Patriotten. Zij brachten de stad in staat van verdediging. Daartoe werd de "grote inundatie" gesteld. Het grootste deel van het terrein tot Muider, Weesp, Abcoude, Waveren, Vinkebuurt en Aalsmeer werd geïndeerd. In 1793, toen de Fransen het zuiden van het land binnenvielen werden aarden versterkingen ontworpen en ten dele uitgevoerd op de accessen van Amsterdam. Deze gedeelten zijn later door Krayenhoff omgewerkt. In augustus 1799 stonden de Bataafse troepen onder Daendels aanvankelijk nog alleen tegenover de Engelsen en Russen, geland in de kop van Noord-Holland. Daendels gaf Luitenant-kolonel ingenieur Krayenhoff opdracht om Amsterdam aan land- en zeezijde in staat van verdediging te stellen. In korte tijd werden een groot aantal verdedigingswerken en inundatiestellingen aangelegd. Begin 1800 kreeg Krayenhoff opdracht de veldwerken van de linie van Monnikendam naar Beverwijk te voltooien. (Holland op z'n smalst) In de periode van Koning Lodewijk zijn o.a. de posten van Krayenhoff voltooid en bewapend Keizer Napoleon heeft, tijdens zijn bezoek aan Amsterdam, de Amsterdamse linies uitvoerig geïnspecteerd. Hij liet zich uitvoerig voorlichten door Krayenhoff. De ontwikkeling van het belegeringsgeschut bracht met zich mee, dat c.a. 1870 een groot deel van Amsterdamse linies de stad niet meer zou kunnen onttrekken aan vijandelijk vuur. Ook de latere aanleg van het Noordzeekanaal en spoorwegen vroeg om voorzieningen in het verdedigingsstelsel. In 1870/1880 werd een reeks van ontwerpen gemaakt voor een nieuwe, ruimere Stelling van Amsterdam. In 1880 is begonnen met de bouw van het kust(pantser)fort IJmuiden, in 1883 met Fort Abcoude, en in 1887 met het kust(pantser)fort Pampus. In 1897 werd begonnen met de afwerking van de forten, in hoofdzaak bestaande uit de bouw van de betonwerken met bepantsering en kazematten. Plaatselijke omstandigheden hebben geleid tot variaties in vorm en bewapening van de forten. Ook het Fort bij Spijkerboor kreeg een pantserkoepel met middelbaar geschut.

Bron: Stichting Menno van Coehoorn, Atlas van historische vestingwerken, deel IIIb: de provincie Noordholland



GENIE

1904

Bureaux No. 1004

2 - Commandement

Haarlem

Terminen van betaling.

### DECLARATIE

van *J. de Baat, wondel Watergasfabriek*

Aannemer van de overeenkomst wegens:

*Uitmaken van bomvrije gebouwen in het fort bij Marken Binnen (1<sup>ste</sup> geplaatste)*

goedgekeurd door den Minister van Oorlog op *8 maart* 1904, onder

V<sup>n</sup>: Afd. N<sup>o</sup>. *26*

Voor den *rijpen* termijn van betaling van bovengenoemd Werk heeft de ondertekende blijkens de hierbij overgelande Verklaring, te vorderen een som van: *acht duizend drie honderd en negen en twaalf* Gulden drie en dertig cent.

(*8379,33*)

Aldus naar waarheid opgemaakt, zijnde deze vordering deugdelijk en overgelden.

*Marken Binnen, den 12 Septembris 1904.*



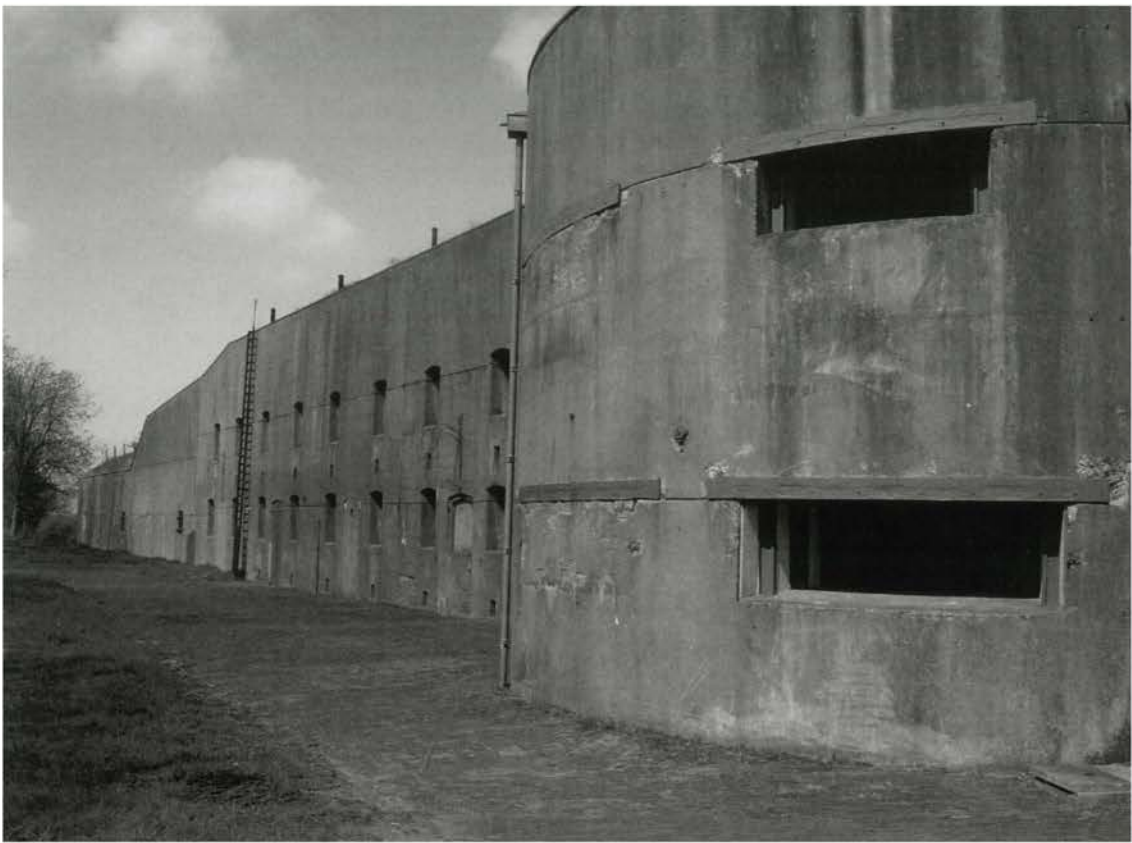
Declaratie d.d. 8 maart 1904 van de aannemer voor de bouw van bomvrije gebouwen Fort bij Marken binnen, ten bedrage van f 8.379,33

Collectie: Rene Ros



Fort bij Marken – binnen, waarin is gevestigd het Regionaal Brandweer Opleiding Centrum. De naast het fort geplaatste Genie- Artillerieloods anno 1905 wordt duurzaam herbouwd met de techniek anno 2006. Gebouwklimatisering met energieplaten = heipaal met ingebouwde warmtewisselaar. De bodem = energiebron en energieopslagmedium. Gekoeld water onttrekt warmte aan de omringende bodem. Verwarmd water staat warmte af aan de omringende bodem.

Foto: Frits van Horn



Fort bij Spijkerboor, binnenzijde met keelkazemat



Inlaatwerk van de Beemster, wordt momenteel gerestaureerd met behulp van EU subsidie gelden.

Foto's: Frits van Horn

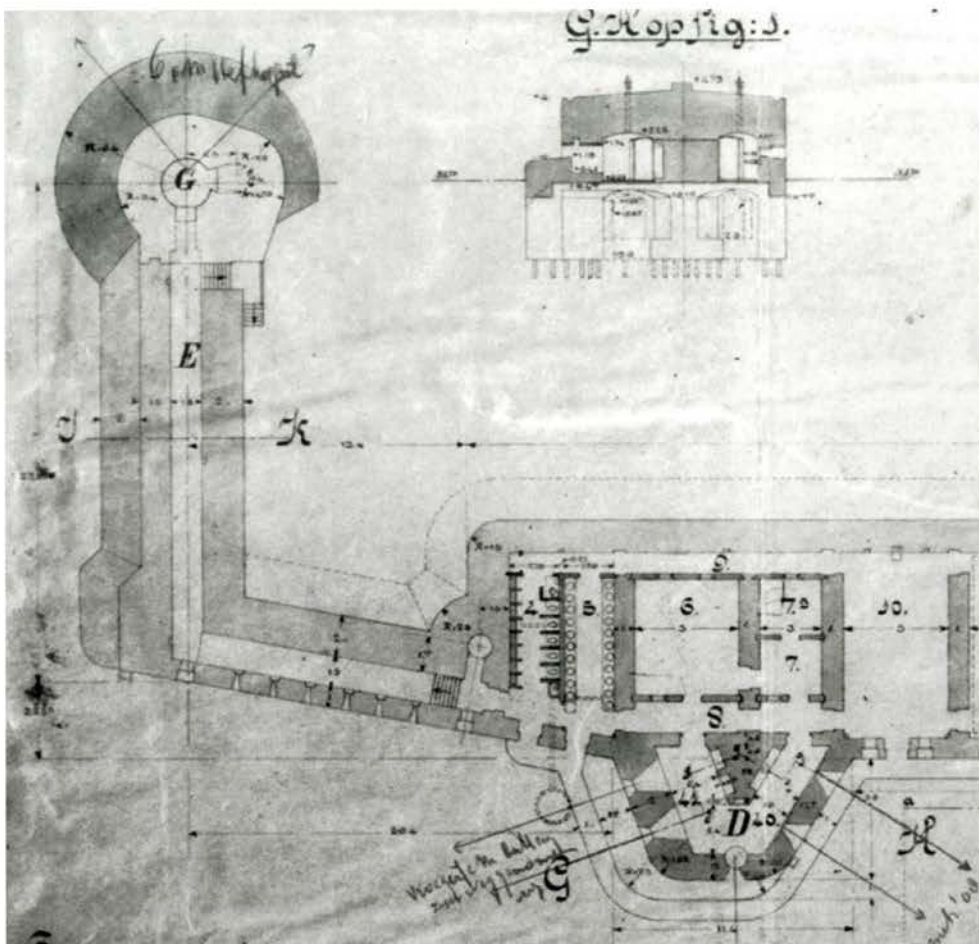




Bezetting Fort a/d Middenweg.



Bezetting Fort a/d Jisperweg.



#### Fort benoorden Purmerend

Hierin is gevestigd Wijnimport J. Bart Beemster b.v. Het fort is aan de frontzijde aangepast voor de opslag van o.a. een groot assortiment wijnen. In het fort zijn, na de overdracht in de tachtiger jaren van de vorige eeuw, de oorspronkelijk installaties aanwezig gebleven.

Tekening: collectie Rene Ros, foto Frits van Horn

Met dank aan: Natuurmonumenten, Regionaal Brandweer Opleiding Centrum Fort bij Marken binnen, Wijnimport J. Bart Beemster b.v. Fort benoorden Purmerend en de Stichting Militair Erfgoed Groot Amsterdam (MEGA) [www.stichting-mega.nl](http://www.stichting-mega.nl)

Samenstelling: Frits van Horn